

Vereniging Sociale Advocatuur Nederland (VSAN)
Crooswijksesingel 34
3034 CJ Rotterdam
T: 0104044091
M: 0619955790
E: info@vsanadvocaten.nl
W: www.vsanadvocaten.nl

Aan de leden van de vaste commissie Justitie en Veiligheid (cie.jv@tweedekamer.nl)

Rotterdam, 13 maart 2023

Betreft: *Reactie op Voortgangsrapportage stelselvernieuwing rechtsbijstand juli-december 2022*

Geachte leden,

Op 23 januari 2023 heeft de Minister voor Rechtsbescherming zijn (achtste halfjaarlijkse) Voortgangsrapportage stelselvernieuwing rechtsbijstand juli-december 2022 aan de Tweede Kamer gezonden. Het bestuur van de Vereniging Sociale Advocatuur Nederland (VSAN) reageert daarop met deze brief.

Uitgangspunt voor de VSAN is de toegang tot het recht, waarbij de advocatuur een eigen rol heeft. De toegang tot het recht moet duurzaam en evenwichtig zijn. Dit legt een verantwoordelijkheid bij de staat om ervoor te zorgen dat advocaten in staat zijn om personen die niet zelfstandig hun belangen kunnen of mogen behartigen, adequaat bij te staan in hun juridische geschil.

Jonge aanwas

De VSAN is verheugd dat de minister in zijn rapport aankondigt dat de zogenoemde jonge-aanwasregeling voor advocaat-stagiairs, waarbij de kosten voor de beroepsopleiding voor beginnende sociaal advocaten gesubsidieerd worden, wordt verlengd. Hoewel het probleem met de aanwas van nieuwe sociaal advocaten daarmee niet wordt opgelost, is onder het motto “alle beetjes helpen” met de verlenging van deze maatregel zeker één drempel geslecht.

Terecht vermeldt de minister in zijn rapportage dat er ondanks deze maatregel signalen zijn dat er nog steeds een te grote financiële drempel ligt voor kleine sociaal-advocatenkantoren om een advocaat-stagiaire in loondienst te nemen. Deze signalen bereiken de VSAN eveneens. De VSAN wil graag met de minister komen tot succesvol beleid om meer jonge aanwas in de sociale advocatuur te realiseren. Door jarenlange bezuinigingen is de inkomenspositie van sociaal advocaten ten opzichte van vergelijkbare juridische beroepen als de rechter of de officier van justitie steeds verder achteropgeraakt. Ook bij de rechterlijke macht en het openbaar ministerie stagneert de aanwas.

Deltaplan

Er is dus – naast kortetermijnoplossingen, zoals ruimhartige stagiaire-subsidieregelingen – voor de (middel)lange termijn een integraal deltaplan nodig om het rechtsbestel toekomstbestendig te maken. Te denken valt aan meer samenwerking bij opleiding, uitvoering en financiering tussen (sociaal) advocatuur, rechterlijke macht en openbaar ministerie. Dat kan het ontstaan van een waterbedeffect, waarbij de aantrekkelijkheid van de ene beroepsgroep ten koste gaat van die van de andere beroepsgroep, voorkomen. De VSAN is graag bereid om een nauwere samenwerking in die richting te onderzoeken.

Overigens wijst de VSAN de gedachte van de minister dat de gehele advocatuur (financieel) zou moeten bijdragen aan de gefinancierde rechtsbijstand, af. De VSAN ziet dat primair als een taak voor de overheid en niet voor de commerciële advocatuur.

Aanpassing kilometervergoeding

De VSAN is ook verheugd over de aanpassing van de kilometervergoeding waarbij de archaïsche vergoeding voor reiskosten van € 0,09 per kilometer met ingang van 1 juli 2023 naar € 0,21 per kilometer (het fiscale tarief in 2023) wordt verhoogd. De VSAN pleit ervoor om de verhoging voortaan in lijn te laten lopen met de overige kilometervergoedingen voor werknemers in rijksdienst in vergelijkbare functies.

Triagefunctie Juridisch Loket

De VSAN heeft er vertrouwen in dat de minister zijn koersbijstelling voor de stelselvernieuwing rechtsbijstand zal voortzetten. Zijn aanzet om burgers niet verplicht langs het Juridisch Loket te sturen alvorens zij recht hebben op een korting op de eigen bijdrage voor een toevoeging, juicht de VSAN toe. Tegelijk maakt de VSAN bij dit vertrouwen het voorbehoud dat de minister niet integraal de kortingen op het bedrag van de eigen bijdrage zal afschaffen. Gebeurt dit wel, dan zullen de facto alle eigen bijdragen met € 59,- per toevoeging worden verhoogd. De VSAN is van mening dat de eigen bijdragen voor veel rechtzoekenden toch al een (te) grote drempel vormen en ziet verhoging van deze drempel als een ernstig bezwaar voor de bereikbaarheid van rechtsbijstand.

Rechtshulppakketten

Het voornemen van de minister om de introductie van rechtshulppakketten los te laten en de huidige forfaitaire vergoedingensystematiek in stand te laten, kan eveneens rekenen op de steun van de VSAN. De VSAN heeft zich van het begin af tegen de introductie van het (overigens nooit goed gedefinieerde begrip) rechtshulppakket verzet. De VSAN heeft gepleit voor handhaving van het huidige forfaitaire stelsel en de verbetering van de in dit stelsel gesignaleerde gebreken en problemen met behoud van het huidige stelsel aan te pakken.

Pilots

Reserves heeft de VSAN bij het voornemen van de minister om een overkoepelende analyse van de pilots te laten uitvoeren. Al eerder heeft de VSAN zijn bedenkingen geuit bij de veelheid van pilots. De VSAN pleit er in ieder geval voor om de uitkomsten van de pilots ook in financiële zin te (laten) toetsen. Bij de VSAN bestaat de indruk dat de werkwijze bij veel pilots niet zal leiden tot een verhoging van de doelmatigheid van de rechtsbijstand. De VSAN vreest dat de hogere kosten

van de implementatie van sommige pilots tot een verdere verschraling van de generieke rechtsbijstand zullen leiden, zolang het budget voor de gefinancierde rechtsbijstand niet evenredig meestijgt.

Achterblijvende vergoeding

De financiële kanten van de gefinancierde rechtsbijstand heeft bij de sociaal advocatuur – na een aanvankelijk optimisme – inmiddels geleid tot grote bezorgdheid. Ondanks de in de voortgangsrapportage geformuleerde doelstelling om in het vernieuwde stelsel aan rechtsbijstandverleners een vergoeding te verstrekken die blijvend in verhouding staat tot de tijdsbesteding in zaken, staat het besluit van de minister om de vergoedingen met ingang van 2023 te indexeren met slechts 0.67% daarmee in schril contrast.

Enerzijds wordt het aantal punten voor een zaak meer in overeenstemming gebracht met de werkelijkheid, maar anderzijds blijft de vergoeding per punt achter bij de werkelijkheid. Het werkelijke inflatiecijfer is immers ruim 10%. Sinds 2011 zijn de tarieven van de vergoedingen slechts verhoogd met 6,6%, terwijl de inflatie over deze periode 33% bedroeg. Dit heeft deels te maken met het achterwege laten van de indexering en deels met de systematiek waarmee de indexering wordt berekend, waardoor een lager indexcijfer dan de daadwerkelijke inflatie wordt verkregen.

Behalve de achterblijvende indexering is ook de systematiek van de vergoeding nadelig voor de sociaal advocatuur. De verleende gefinancierde rechtsbijstand wordt pas vergoed nadat alle werkzaamheden zijn geëindigd, terwijl voor de hoogte van de vergoeding het tarief van het jaar waarin de rechtsbijstand aanvangt, bepalend is. Wordt rekening gehouden met het feit dat slechts de helft van de zaken binnen een jaar wordt afgerond, dan valt de vergoeding nog lager uit dan uit de tarieven blijkt. De afronding van de andere helft van de zaken duurt langer dan een jaar, zo blijkt uit de gegevens van de Raad voor Rechtsbijstand (een derde wordt in het tweede jaar na aanvang van de rechtshulp vergoed en 15% in de daaropvolgende jaren, zoals blijkt uit de tabellen in de bijlage onder deze reactie).

De VSAN dringt dan ook met klem aan op maatregelen die ertoe leiden dat de achterstand van ruim 25% op het inflatiecijfer in het laatste decennium zo snel mogelijk wordt gecompenseerd. Daarnaast ziet de VSAN graag een oplossing voor de in haar ogen onterechte vergoedingssystematiek, waar uitsluitend het tarief van het jaar van aanvang van de rechtsbijstand wordt gehanteerd, terwijl de werkzaamheden zich over meerdere jaren uitspreiden. Met een lage inflatie is dat minder pregnanter, maar in de huidige tijd leidt dit tot een zorgelijke uitkomst.

Kortom, de VSAN is blij met de koerswijziging die deze minister heeft ingezet ten opzichte van die van zijn voorganger, maar bemerkt toch een aantal zorgelijke knelpunten die op korte termijn moeten worden opgelost.

Met vriendelijke groet,
namens het bestuur van de VSAN,

Annemiek Engbers

Bijlage

Doorlooptijden gedeclareerde toevoegingen

Doorlooptijd gedeclareerde toevoegingen 2021

Binnen 1 jaar 158527 (51%) toevoegingen gedeclareerd
Binnen 2 jaar 101587 (33%) toevoegingen gedeclareerd
Binnen 3 jaar 26827 (9%) toevoegingen gedeclareerd
Binnen 4 jaar 9584 (3%) toevoegingen gedeclareerd
Binnen 5 jaar 4665 (2%) toevoegingen gedeclareerd
Binnen 6 jaar 4033 (1%) toevoegingen gedeclareerd
Binnen 7 jaar 2157 (1%) toevoegingen gedeclareerd

Doorlooptijd gedeclareerde toevoegingen 2020

Binnen 1 jaar 152414 (54%) toevoegingen gedeclareerd
Binnen 2 jaar 88712 (31%) toevoegingen gedeclareerd
Binnen 3 jaar 21450 (8%) toevoegingen gedeclareerd
Binnen 4 jaar 8881 (3%) toevoegingen gedeclareerd
Binnen 5 jaar 4775 (2%) toevoegingen gedeclareerd
Binnen 6 jaar 3960 (1%) toevoegingen gedeclareerd
Binnen 7 jaar 2205 (1%) toevoegingen gedeclareerd

Doorlooptijd gedeclareerde toevoegingen 2019

Binnen 1 jaar 191754 (55%) toevoegingen gedeclareerd
Binnen 2 jaar 106331 (31%) toevoegingen gedeclareerd
Binnen 3 jaar 25355 (7%) toevoegingen gedeclareerd
Binnen 4 jaar 10369 (3%) toevoegingen gedeclareerd
Binnen 5 jaar 5254 (2%) toevoegingen gedeclareerd
Binnen 6 jaar 4307 (1%) toevoegingen gedeclareerd
Binnen 7 jaar 2275 (1%) toevoegingen gedeclareerd

Doorlooptijd gedeclareerde toevoegingen 2018

Binnen 1 jaar 190576 (55%) toevoegingen gedeclareerd
Binnen 2 jaar 108815 (31%) toevoegingen gedeclareerd
Binnen 3 jaar 26410 (8%) toevoegingen gedeclareerd
Binnen 4 jaar 10028 (3%) toevoegingen gedeclareerd
Binnen 5 jaar 5459 (2%) toevoegingen gedeclareerd
Binnen 6 jaar 3958 (1%) toevoegingen gedeclareerd
Binnen 7 jaar 2163 (1%) toevoegingen gedeclareerd